

## РЕЗЮМЕТА

НА ОСНОВНИТЕ НАУЧНИ ТРУДОВЕ (2013-2017)

на асистент доктор **БИНКА ИВАНОВА КОТЕТЕРОВА-ДОБРЕВА**

КАНДИДАТ

за участие в обявения конкурс от ЮЗУ „Неофит Рилски”

в държавен вестник бр. 57 от 14.7.2017г. за заемане на академичната длъжност  
„Доцент” по професионално направление 8.3 Музикално и танцово  
изкуство/Музикознание и музикално изкуство (музика)

## КНИГИ

1. **Състави за изпълнение на български песенен фолклор в началото на XXI век (ансамбли, хорове, камерни формации), ВМА, София, 2016, 246 с. ISBN: 978-619-7196-24-5.**

В изследването **Състави за изпълнение на български песенен фолклор в началото на XXI век (ансамбли, хорове, камерни формации)** се разглеждат някои от посоките и формите, в които се развива българската народна песен в съвременността, творческите аспекти и композиторската ѝ трактовка, изпълнителските прояви в различни формации (камерни, вокални групи, народни хорове, фолклорни ансамбли), някои страни от нейното трансформиране и модернизиране, употреби и функциониране.

Вниманието ми е насочено към следните измерения на песенния фолклор, свързани с изпълнителското изкуство и общественото функциониране: груповото изпълнение, предаването му от един социален кръг в друг, движенията му от едно място към друго, приемствеността между поколенията, отношенията на експерти и аудитория към певческите фолклорни формации, техните сценични и медийни изяви и техния репертоар. В този труд се изследват различни аспекти от груповото изпълнителство на фолклорна музика:

- 1) любителските (самодейни) и професионални хорове;
- 2) професионалните и любителски ансамблови формации;
- 3) камерните, професионални и любителски групи;
- 4) соловите форми на певчески изпълнения.

Изследването проследява създаването и основаването на професионални ансамбли, хорове и вокални формации в България, които изпълняват български песенен фолклор, с тяхната творческа и изпълнителска дейност, както и функционирането им в публичното, артистичното, медийното пространство, като ги описва и подрежда исторически – според функционирането им в периоди през последните няколко десетилетия; и типологически – според типа формации (хорове, ансамбли, камерни групи и др.).

Темата е предизвикателство за мен като автор, защото самата аз, като участник в развитието на някои от тези ансамбли, групи, формации, съм била свидетел на огромния им успех, съпреживявала съм срещата на публиката с това изкуство, което се възприема като всенароден празник от българите, но и като празнично събитие по света. Същевременно познавам и всекидневните усилия на професионалисти и любители в овладяването на умения, стил и репертоар, зная колко труд и преодоляване на трудности и проблеми има зад фасадата на успеха и славата. Основания да се насоча към избора на темата и разработването ѝ в монографичен формат ми дава необходимостта да се отдели достойно място в научната и педагогическа литература за проблематизиране на груповото изпълнителско изкуство, свързано с фолклорната песен.

Актуалността на темата се основава на това, че вокалното изкуство претърпява постоянни изменения и еволюира. Този процес на трансформация и бърза адаптация показва, че функционирането на народната песен в изпълнителски формации е „отворена” система, предлагаща възможност за изразяване на етничното и национално своеобразие в глобалния свят, система, в която има тенденции и на синхронизиране с глобални процеси, и на отличаване на локални идентичности. В съвременния етап на своето развитие българската народна песен в репертоарите на групи, хорове и ансамбли е по-различна от народната песен в домодерната традиция. Нейното интерпретиране включва нови елементи, наблюдава се смесване на различни вокални стилове и жанрове, характерно за цялостната световна музикална индустрия. Българската народна песен и нейните изпълнители днес са изправени пред много предизвикателства във времето на иновативните музикални компилации, на експеримента и смелите композиционни, стилистични и интерпретаторски решения.

Поставените цели и задачи и естеството на обекта определят научните методи и подходи, които се прилагат в изследването. То се базира на наблюдение и

анализ. Наблюдават се и се описват диахронно фигури, факти и процеси в определен исторически период. Наблюдават се и се интерпретират и синхронни процеси и прояви. Прилага се и включено наблюдение – авторът е участник в част от изследваните процеси и обекти. Изследват се първични и вторични източници. Сред вторичните са публикации в научна, педагогическа и научно-популярна литература, които се интерпретират. Аналитичните методи включват: анализ на творческата и концертна дейност, реализация на програмна и репертоарна политика, анализ на стратегии за изграждане и запазване на собствен облик и почерк, както и на стратегии за разпознаваемост в публичното пространство. Прилага се и методът на анкетата. Чрез предварително подготвен от автора въпросник се събират мнения и се излагат аргументи на участници в процесите – избрани са 9 авторитетни фигури, които отразяват вижданията на различни групи участници в наблюдаваните процеси: певци, диригенти и композитори, изпълнители и творци, експерти от медийната индустрия и професионалисти от академичната и педагогическа сфера.

Въз основа на лични наблюдения, интервюта и анализ на медийни източници и специализирана литература се извежда списък на личностите, на най-известните индивидуални изпълнители и ръководители на формации, които представят чрез изпълнителското си изкуство българския фолклор по света.

Авторът има скромната надежда, че неговият труд ще намери прием в различни среди, ще бъде полезен на различни хора и институции. Изпълнителите и участниците в изследваните формации и процеси могат да получат информация за стореното от колегите им и да видят оценки за плодовете на своя труд. Учениците и студентите, които се стремят към знания и умения, свързани с фолклорната песен и нейните изпълнители, ще намерят отговори на много свои въпроси. Изследователи, преподаватели и популяризатори на процесите, учени и журналисти, ще намерят структурирана исторически, функционално и персонално информация, събрана от различни източници, типологизирана и интерпретирана. И не на последно място, книгата ще се опита да съчетае аналитичността и критичността на научната монография с информативността и личното отношение на публицистичната творба, за да достигне до по-широката аудитория, до всички, които се интересуват от фолклорната култура, обичат българската народна музика и искат да научат нещо повече за нейните изпълнители, спечелили признание по света, а с него и уважение към България, към нейната традиция и култура.

## **Съдържание**

**УВОД    4**

### **ПЪРВИ РАЗДЕЛ**

#### **ВОКАЛНОТО ФОЛКЛОРНО ИЗПЪЛНИТЕЛСТВО ОТ СРЕДАТА НА XX ВЕК ДО 1989 г.**

##### **I ГЛАВА**

1.1. Теоретични и терминологични аспекти на музикалния фолклор    11

1.2. Певчески групи за автентичен фолклор    19

    1.2.1. Певчески групи от Шоплука    20

    1.2.2. Певчески групи от Пиринския край и Родопите    23

1.3. Любителски /самодейни/ ансамбли и състави    32

1.5. Професионални фолклорни ансамбли    42

1.6. Професионални камерни формации и състави    94

### **ВТОРИ РАЗДЕЛ**

#### **ВОКАЛНОТО ФОЛКЛОРНО ИЗПЪЛНИТЕЛСТВО СЛЕД 1989 г.**

##### **II ГЛАВА**

2.1. Новосформирани професионални хорове и формации    102

2.2. Камерни професионални формации    115

2.3. Частни фолклорни формации и ансамбли    134

##### **III ГЛАВА**

3.1. Нов прочит на Българската народна песен в Новото хилядолетие, интерпретация, реализация    138

    3.2. Българската народна песен - модерност, трансформиране и поглед към бъдещето. Анкета проведена с: Венцислав Димов, Георги Петков, Даниел Спасов, Димитър Христов, Иванка Влаева, Костадин Бураджиев, Лозанка Пейчева, Милчо Василев, Светла Калудова    144

##### **IV ГЛАВА**

**СВЕТОВНО ПРИЗНАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА ПЕСЕН,  
ФОЛКЛОРНИ ПОСЛАНИЦИ 183**

4.1. Валя Балканска и песента „Излеп е Дельо хайдутин“, в пределите на Космоса 186

4.2. Янка Рупкина и нейният ангелски глас 188

4.3. Елица Тодорова и Стоян Янкулов – новата вълна в интерпретирането на фолклора 190

4.4. Нели Андреева и нейната „Малка мома“ 190

4.5. Цветанка Варимезова и нейната мисия за разпространение на българския песенен фолклор сред чужденците 191

4.6. Десислава Стефанова и „ Лондонски български хор“ 204

## **V ГЛАВА**

### **Фолклорни групи на XI Национален събор на народното творчество – Копривщица’2015 208**

Заклучение 238

Ползвана литература 243

#### **2. С любов към тракийската народна песен - Учебно помагало, ВМА, София, 2016, 91с. ISMN 979-0-9021206-0-9**

Интересът ми към българската народна песен, събирането и издирването, на стари, непопулярни, автентични и оригинални песни, датира от ранното ми детство и продължава до днес. Учебното помагало „С любов към тракийската народна песен“ съдържа уводна част с методически насоки и основна част с песенен материал, групиран в два дяла. Включва класификация на автентичните народни песни по съдържание и функция, и речник на диалектните думи. Разбираемо, по - голяма част в учебното пособие заемат автентичните народни песни. Те са общо 39, групирани по размери. От тях 28 са в размер 2/4, седем в неравноделни метруми и четири са безмензурни. Песните са с различно съдържание (хумористични, хайдушки, любовни, семейно-битови, лазарски и седенкарски) и представляват своеобразен калейдоскоп отразяващ колорита и разнообразието на тракийската народна песен. Авторските песни създадени на фолклорна основа са 16 на брой и са дело на Александър Райчев - музика, текст

моята скромна персона. Учебното помагало ще бъде в помощ на вокалните педагози по народно пеене, както и на всички интересуващи се от българския тракийски песенен фолклор.

### **Научни статии**

#### **3. „Българският песенен фолклор в общото културно пространство” FILKO Международна конференция в Щип –Македония, 18.03.2016г.**

Българската народна музика е част от българската, балканската, европейската, световната култура и като такава има специфично, а във фолклора – самобитно и оригинално звучене. Българският музикален фолклор („изворен“ и авторизиран, аранжиран и неаранжиран) се представя и популяризира от индивидуални изпълнители, народни хорове, както и от фолклорни ансамбли на много места по света. Световни знаменитости като Джо Бой, Боби Макферин, Кейт Буш, Питър Гейбриъл, Ре Лама и много други извличат творческа сила от българския музикален фолклор, имат осъществени музикални проекти с български фолклорни изпълнители и се възхищават на самобитността и многообразието на българската фолклорна песен и нейните аранжimenti. Певческото изпълнителско изкуство, свързано с българския музикален фолклор, е онази част от българската култура, която я прави разпознаваема и ценена в света. Така българската народна песен, поднесена от нейните съвременни изпълнители се възприема едновременно и като една от най-старите и най-локални прояви на изкуството в културния свят, и като артефакт и ценност, една от най-модерните и глобални прояви на споделеното културно наследство на човечеството.

#### **4. Многогласното пресъздаване на българската фолклорна и църковна музика от мъжки квартет "СВЕТОГЛАС", 02- 08.05.2016 г., Организатор, ISTM Study Grup on Muzik and Dance in Southeastern Europe**

Мъжки квартет „Светоглас“ е основан през 2009 година по идея на Даниел Спасов и Милен Иванов - солисти на хор „Мистерията на българските гласове“ (Le Mystère des Voix Bulgares), с цел многогласно пресъздаване на българската фолклорна и църковна музика. Формацията представя една своеобразна панорама на различните

музикални диалекти и стилове от традиционното българско фолклорно изкуство и старата църковна музика. Новото във вокалната и сценична практика на формацията е представянето за първи път на музикални творби от фолклорната култура, които не са звучали никога досега. Това са песни от обредния цикъл, които певците представят чрез средствата на съвременния полифоничен език. Наред с тях, особен интерес за формацията представляват произведенията на старата българска църковна музика. Те също се изпълняват за първи път, като наред с българските песнопения, певците интерпретират и непознати образци от православната традиция на Балканите и Близкия Изток. Мъжката вокална формация „Светоглас“ (Даниел Спасов, Станимир Иванов, Виктор Томанов и Милен Иванов,) представя една своеобразна панорама на различните музикални диалекти и стилове от традиционното българско фолклорно изкуство и старата църковна музика.

#### **5. Преодоляването на "сценичният стрес" - част от обучението по народно пеене” – Варна, 09.05. 2015**

Актуалността на настоящото изследване е обусловена от реално съществуващи проблеми и липсата на достатъчно изследвания в тази област. Съществува високо ниво на тревожност при ученици, когато им предстои концертно изпълнение. Огромно е желанието на ученика качествено да изпълни изработената песен, на изпит или пред публика, но е невъзможно да достигне до желания резултат, като последица от повишено вълнение. Създава се негативно отношение към изпълнителска дейност при ученици, които не могат да се справят със „сценичната треска”. Музикално-изпълнителската дейност е сложен процес: емоционален, физически, интелектуален. Този момент е изключително важен и пряко касае развитието и реализацията на ученици със специални музикални певчески способности. Задачата на вокалния педагог се явява много важна за ежедневното възпитание на певеца-ученик, който да отговаря на днешните потребности и изисквания, да е подготвен за преодоляване на сценичния стрес по време на своите концертни изяви. Това означава вокалният педагог да бъде музикант – възпитател с естетически вкус и до съвършенство да владее своето изкуство. Да изгради всеки един ученик, като една неповторима индивидуалност, не само като външност и физика, а преди всичко, като психологически качества. Способност и преодоляване на сценичния стрес, нестабилната интонация при страх и тревога от сцена и публика, показване на максимум знания и певчески умения, това са

психологически качества на ученика играещи решаваща роля за неговия успех по пътя на вокалното изкуство.

Затова, че възпитава такива певци педагога е длъжен да е предан в това, което прави, да притежава широк кръгзор, богата култура и теоретични знания за историята на своето вокално изкуство. Като личност да служи за образец на своя ученик. Като наследник на българската традиция е длъжен да предаде и възпита в ученика любов към националното ни фолклорно богатство. Да провокира в ученика творческо начало, лично отношение, своя версия на изпълнение. Необходимо е да възпита не само любов към пеенето, но и самостоятелна работа към процеса на изграждане на песента. Свой изказ, увереност и убедителност.

#### **6. Обучението по народно пеене от 7 до 10 годишна възраст и пеенето в група” – НБУ София**

Обучението по народно пеене в тази възраст изисква точен метод и подход към детския глас, които да следват своята последователност. Прослушването и запознаването с детето - проверка на неговите музикални способности и глас, дават представа на преподавателя, как да организира обучението си към всяко едно дете индивидуално. Целта на "Обучението по народно пене от 7 до 10 годишна възраст и пеенето в група" е навременното запознаване на учениците с музикалния песенен материал, което ще допринесе не само за повишаване на тяхната обща музикална култура, но ще развие и подпомогне техните музикални способности и ще ги запознае с българските народни обичаи и традиции. Главна задача е да се обхване богатството и стилового разнообразие на песенния фолклор. Ако детето вече има своята доучилишна музикална подготовка (което е много рядко), процесът продължава и следва своята методическа последователност. Но ако това започва в този момент (което е съвсем нормално), предстои въвеждане във фолклорната атмосфера и подбиране на подходящи песни и запознаване с начина на звукоизвличане и изнасяне на гласа. В този период методът за музикално възпитание и обучение на децата е единствено слухово подражателен.

#### **7. Съзнателното и подсъзнателно въздействие на фолклора за възпитанието на подрастващите – НБУ София, юни, 2014г.**

Възпитанието на подрастващото поколение е задача номер едно на цялата нация. Както е казал народът: «Каквото посееш, това ще пожънеш» Какво се случва днес? Всички сме свидетели на криво разбрана демокрация и музикалната деформация на народа ни, като цяло. В собствената ни страна, най-малко и оскъдно можем да чуем музиката, нашата, българската, на нашия народ, която е оцеляла през всичките несгоди сполетели българина и напук на всичко, оцеляла в годините. В нашия музикален, песенен, словесен и танцов фолклор, е събрано всичко. Всичко, което е вълнувало, вълнува и ще вълнува хората, докато свят светува. Затова е непреходен, ценен, истински, неподправен и създаден не от измислици, а от сърцата на хората и преживяните и проверени във времето събития.

Това ни задължава да пазим, съхраняваме и предаваме фолклорното си богатство на бъдещите поколения. Усвояването на песенния фолклор от подрастващите в по-ранно детство, ще помогне не само за запознаването им с българските фолклорни традиции, ценности и мъдрости, но ще повиши и тяхната обща музикална култура, ще оформи тяхното бъдещо развитие като личности, оставяйки трайни следи в техния живот, ще развие чувство на българщина и патриотизъм.

#### **8. Детските фолклорни форуми днес – традиция, необходимост, бъдеще, Пролетни четения ДМА – „Панчо Владигеров”, 2013**

Напоследък сме свидетели на все по-голям засилващ интерес на деца от градовете, да изучават и пеят български народни песни. Затова може би допринасят многото форуми, фестивали, конкурси за народна музика, както у нас, така и в чужбина, където малките изпълнители, намират изява на своя талант, слушат своите връстници, добиват самочувствие, осъзнават величието и значимостта на българското фолклорно богатство. Стават част от една общност и имат възможност да се почувстват, като проводници и пазители на това богато наследство.

Доказателство и проверка за таланта на нашите деца, са отдавна наложилите се конкурси в различните сфери на изкуствата. Също така конкурсите имат за цел да съхранят и популяризират певческото изпълнителско изкуство на определена фолклорна област или запазване и изучаване, предаване на песенното наследство на определена народна певица, да стимулират интереса на все повече млади хора към фолклорното богатство, както и да го запазят и предадат за поколенията. От моите човешки наблюдения ще кажа че нашите фолклорни деца са добри, читави и много

отговорни и възпитани, по нищо не отстъпващи от децата, учещи в прехвалените скъпи училища и колежи. И това до голяма степен се дължи на близостта им с фолклора. Красивите мелодии, които заучават и изпълняват, вникването в драматизма и мъдростите в поетичния текст, именно това ги прави такива.

Ще подчертая само, че използването на фолклорното наследство като форма на възпитание на младото поколение в дух на национално самочувствие и нравствени добродетели, е обективно съществуваща реалност, която ние сме длъжни да съхраним и запазим.

### **Художествено творческа, концертна, обучителна**

**9.** Многобройни са концертните изяви на учениците ми, свързани с различни празници от годишния календар: откриване на учебната година; деня на будителите, коледа, великден и мн. други

**10.** Целогодишното участие в международни фолклорни конкурси е проверка и оценка на съвместната ни работа, а спечелените награди са доказателство за положения труд и върнатата посока на обучение. Конкурсите са: „Пиленце пее” - София, "Кръстопът на Музите" – София, "Орфеева дарба" – София, "Орфеево изворче" – Стара Загора, "Песни от Северозапада" – Монтана, "Атлиманска огърлица" – Китен, "С песните на Мита Стойчева" – Обединение и мн. други.

**11.** Като председател и член на жури имам ясна представа за постигнатите резултати и работа на мои колеги в цялата страна и това ми дава възможност да надграждам и изисквам максимума в моята педагогическа и практическа дейност.

**12.** Личните ми концертни изяви на изградена и търсена певица, ме прави гъвкава и актуална в процеса на работа с новите технологии и съвременни изисквания, а това е опит, който ежедневно предавам на моите ученици и последователи.

**13.** Като солист-хорист във вокален ансамбъл "Мистерията на българските гласове" (от 1990г до днес), с множество концерти в страната и чужбина, имам достатъчно голям опит за ансамблов музичиране и работа в екип, а това ме провокира да експериментирам непрекъснато с моите студенти и ученици.

**14.** Уменията ми на вокален педагог и певец, владеещ различни стилови характеристики и практики ме прави търсена от широк кръг професионалисти и почитатели на българския песен фолклор, по време на Майсторските ми класове в България и чужбина (Созопол, Разлог, Австрия, Америка).

### **Медийна**

**15.** Осъществени са немалък брой музикални филми за мен, участия в ТВ предавания, радио предавания, интервюта, музикални клипове в национални медии.

**16.** Конкурс: „С песните на Бинка Добрева” стартирал от 2010г

**17.** Издадени 7 (седем) фолклорни албума с народни песни от Тракия, автентични и авторски на Александър Райчев, с оркестъра на Александър Райчев –бенд, „Модерни звуци от миналото“ – 1994г., „С любе шега не бива“ – 1996г., „За бедни и богати“ – 1998г., „Път за двама“ – видео – 1999г., „Популярни тракийски песни“ – 2002г., „Цветя от Тракия“ – 2006г. „Хайде всички на хорото“ 2015г.

**18.** Участие със солови песни във всички издадени музикални албуми на вокален ансамбъл „Мистерията на българските гласове“ от 1990г. до днес.

.